

**SOOSTEREOTÜÜPIDETA JA EFEKTIIVSE ÕIGUSKAITSESSÜSTEEMI
KUJUNDAMINE SOOLISE VÄGIVALLA TÕKESTAMISEKS**

PROJEKTIS PARTNERINA OSALEVA TÜ ÕIGUSTEADUSKONNA KOKKULEPITUD
TEGEVUSED:

1.2. JURISTIDE LÄHISUHTEVÄGIVALLA ALASTE BAAS- JA TÄIENDKOOLITUS
KAVADE EKSPERTIIS JA TÄIENDAMINE VASTAVALT VAJADUSELE

Raul Narits

Silvia Kaugia

Kokkulepitud tegevuse **eesmärk** on jätkata tegevuse 1.1 Kohtutoimikute analüüs abil ja kaudu koostada muuhulgas tegevuse 1.3. /valmistab ette ja viib läbi kaks juristide ümarlauda/ jaoks vajalikud kavad ja otsida ainekavade PKOG.02.228 ja OIAO.06.063 „Lähisuhtevägivald tänapäevases õigusruumis“ täiendamise võimalusi. Autorid on juba mõnda aega tundnud süstemaatilist (teaduslikku) huvi LSV juriidiliste aspektide vastu, on pikaajalised lektorid Tartu Ülikoolis ja seetõttu on neil ekspertiis LSV koolituste (loengud; seminarid; õppepäevad; ümarlauad jm.) osas¹.

Materjali koostamise meetod on valdavalt heuristiline.

Sissejuhatus

Sotisaalministeeriumi tellimusel 2014.a. valminud „Võimalused perevägivaldalla teema integreerimiseks kõrgkoolide asjakohaste kutse- ja erialade õppekavadesse. Analüüs ja ettepanekud“² kokkuvõttes märgitakse, et juristide väljaõppes puudub vastava teema käsitus. Selle põhjuseks peetakse asjaolu, et kehtivas karistusõiguses on kaetud vaid kehaline väärkohtlemine, piinamine ja ähvardamine. Lähisuhtes sageli pidevalt rakendatav vaimne, majanduslik vägivald või terroriseeriv kontroll aga mitte. Vaatamata arvukatele soovitudele ja teiste riikide kogemustele eraldi perevägivaldalla seaduse kehtestamisest, pole seda Eestis vajalikuks peetud. Eelpool nimetatud analüüsis peetakse just õiguslikku reguleerimatust põhjuseks, miks perevägivaldalla temaatika on juristide – aga samuti meditsiini- ja sotsiaaltöötajate õppekavades – esindatud tagasihoidlikult.

Kui analüüsi ilmumisest saadik on toimunud olulisi muutusi, siis kindlasti tuleb ära märkida Tartu Ülikooli õigusteaduskonnas õpetatava aine „Lähisuhtevägivald tänapäevases õigusruumis“ lisandumist³ õppekava magistriõppesse.⁴ Regulaarsemaks on muutunud ka juristide täiendõpe lähisuhtevägivaldalla (perevägivaldalla) temaatikas.

¹ S.Kaugia on TÜ õigusteaduskonnas õpetatava aine „Lähisuhtevägivald tänapäevases õigusruumis“ vastutav õppejõud ja lektor. Ühltasi on ta kehtiva ainekava üks põhiautor, samuti täiendõppe ainekavade kaasautor. Ta on 2016.a. viinud läbi 2 koolitust lähisuhtevägivaldalla kohtunikele Riigikohtu Koolitusosakonna palvel. 2017.a. ja 2018.a. osales ta juristide täiendkoolitusel „Normikesksest mõtlemisest avatud ja süsteemse arusaamani lähisuhtevägivaldalla“. R.Narits osaleb lektorina TÜ aines „Lähisuhtevägivald tänapäevases õigusruumis“ ja seda nii teaduskonna Tartu kui ka Tallinna osakonnas. Ta on ainekava üks põhiautor, samuti täiendõppe ainekavade kaasautor. Ta osales 2017 ja 2018 juristidele mõeldud täiendkoolitustel „Normikesksest mõtlemisest avatud ja süsteemse arusaamani lähisuhtevägivaldalla“. R.Naritsal on õigusteaduse ainekavade ekspertiisi rahvusvaheline kogemus seoses õigusteaduse õppekava akrediteerimisega Jerevani Riiklikus Ülikoolis koos kolleegidega Belgiast, Saksamaalt, Prantsusmaalt. Siseriiklikult on R.Narits aidanud korduvalt ette valmistada õigusteaduse õppekava rahvusvahelist akrediteerimist Tartu Ülikooli õigusteaduskonnas.

² Ü.-M.Papp. Võimalused perevägivaldalla teema integreerimiseks kõrgkoolide asjakohaste kutse- ja erialade õppekavadesse. Analüüs ja ettepanekud, 2014.

³ Seoses nn Istanbuli Konventsiooni ratifitseerimisega Eesti riigi poolt on toimunud positiivseid arenguid ka vastavas õigusloomes, kuid tervikliku õigusliku lahenduseni – vastava seaduseni – pole Eestis veel jõutud.

⁴ Tartu Ülikooli õigusteaduskonnas õpetatakse ainet „Lähisuhtevägivald tänapäevases õigusruumis“ alates 2016/2017 õppeaastast. Täpsustuseks, nimetatud õppeaastast õpetatakse ainet TÜ õigusteaduskonna Tartu osakonnas. Teaduskonna Tallinna osakonnas õpetatakse ainet alates 2017/2018 õppeaastast, kuid seda on tehtud seda erinevalt Tartu osakonnast mitte igal õppeaastal ja seda erinevatel põhjustel. LSV õpe on mõeldud magistriastme tudengitele. Sisekaitseakadeemia politsei- ja piirivalvekolledžis õpetatakse alates 2009.a. lähisuhtevägivaldalla temaatikat: 1. Kutseõppe õppekava Politseiametnik ((Police Officer), kestvus 1,5 aastat) valikainete moodulis Politseitöö alaealistega ja lähisuhtevägivaldalla juhtumite lahendamine. LSV temaatikat käsitletakse 22 ak/h mahus. 2. Kõrghariduse õppekavas Politseiteenistus ((Police Service), kestvus 3 aastat) korrakaitsepolitsei süvaõppes, kogukonnakeskse ennetustöö moodulis. Mooduli läbimisel üliõpilane tegeleb

Arvestades käesoleva projekti fookust – soostereotüüpideta lahenduste kujundamist õiguskaitses – tasub teada, et pikka aega pole kehtiva soolise ebavõrdsuse ja kehtivate soonormide ja -rollidega naistevastast vägivalda seni avalikkuses teadvustatud. „Samas mentaalses kultuurikeskkonnas, kus iga teine inimene peab perevägivalda ohvrit juhtunud süüdlaseks, sooliseks vägivallaks vaid konfliktsituatsioone eri soost isikute vahel, on kasvanud ja elavad ka kõik üliõpilased ja õppejõud“.⁵

Juhime tähelepanu asjaolule, et normdokumendis „Lähisuhtevägivalda ennetamise tegevuskava aastateks 2019 – 2023“ 2.3 Spetsialistid on teadlikud ja professionaalsed“ rõhutatakse, et spetsialistid peavad alates esmasest kokkupuutest LSV osapoolte ja teiste seotud isikute vajadusi ja vägivallaga kaasnevaid riske läbivalt hindama. Samas on spetsialistide teadlikkus LSV problemaatikast madal ning on vaja kõikide valdkondade spetsialistide oskuste ja teadmiste arendamist. Seetõttu on oluline, et nii kriminaaljustiits- kui ka sotsiaalsüsteemi spetsialistide baasõppes käsitletakse põhjalikult lähisuhtevägivalda teematikat. Lisaks peab senisest paremini toetama töötavaid spetsialiste täiendkoolituste ja supervisioonidega. Kõik see viitab ühemõtteliselt baas- ja täiendkoolituste vajadusele. Vastavate koolituste kvaliteet saab alguse kvaliteetsetest baas- ja täiendkoolituste kavadest. Kahjuks ei püstita tegevuskava vastavaid ülesandeid Eesti akadeemilistele asutustele, kes valmistavad ette juriste. Erand on tehtud Sisekaitseakadeemiale, kus nähakse ette LSV käsitleva aine sisseviimist.⁶

Lähisuhtevägivalda õpetamisest juristidele

Ilmselt ei ole kahtlust lähisuhtevägivalda teematika lülitamisest juristide õppekavadesse. Küsimus on, milline peaks olema õpetamise fookus ja sellega seonduvad küsimused. Tundub, et juristide jaoks on olulisim ja ratsionaalne alustada selle teematikaga tegelemist veelkordsest võrdõiguslikkuse rõhutamisest.⁷ Soolise võrdõiguslikkuse poliitika strateegiad on nii

vägivallajuhtumite ennetamisega ja lahendamisega. LSV teematikat käsitletakse 26 ak/h mahus 2020.a. on õppekavasid täiendatud, lisaks eelpool toodule õpetatakse lähisuhtevägivalda teematikat kõikidele kadetidele ja üliõpilastele juba erialaõpingute alguses, mitte ainult valikainena ja süvaõppes. Avaliku korra kaitsmise moodulisse on lisatud teema lähisuhtevägivalda sündmuse lahendamine ja taastav õigus. LSV teematikat käsitletakse 8 ak/h mahus. Õppekavasid on täiendatud Politsei- ja Piirivalveameti taotlusel. Politseikadetid ja üliõpilased kinnistavad LSV-alaseid teadmisi praktiliselt, kus nad koos juhendajaga lahendavad LSV juhtumeid, täidavad infolehed ning teevad järelkontrolli. Lisaks on Sisekaitseakadeemia välja töötanud (2016) kuriteoohvrite sensitiivse kohtlemise koolituse õppekava, mille sihtgrupiks on politseinikud. Koolituse erinevate moodulitega on jätkunud menetlejate koolitus 2019 ja 2020.

Käesoleva materjali koostajatele teadaolevalt Tallinna Ülikooli ning Tallinna Tehnikaülikooli õppekavades ÕIS-i andmetel LSV ainekavasid ei leidu.

⁵ Ü.-M.Papp, Osund töö, lk 119. Autor viitab siinkohal Sotsiaalministeeriumi ja EMOR (2014) Eesti elanikkonna teadlikkuse uuringule soopõhise vägivalda ja inimkaubanduse valdkonnas. Siiski ei selgu uuringu empiirilistest andmetest, kas ja kui võrd nt perevägivalda ja inimkaubandust seostatakse soolise ebavõrdsuse, kehtivate soonormide ja domineerimisega.

⁶ Lähisuhtevägivalda ennetamise tegevuskava aastateks 2019 – 2023 2.4 „Töövahendid toetavad spetsialiste“ rubriik näeb Tartu Ülikooli peremeditsiini õppetooli kohana, kus tegeletakse esmasast tervishoiutöötajate lähisuhtevägivalda juhtumite varajase märkamise kui riskihindamise vahendi väljatöötamisega. - https://www.sm.ee/sites/default/files/lsv_memorandum_040719.pdf.

⁷ Analüüsisides TÜ õigusteaduskonnas LSV ainekavasid tulebki tõdeda, et käsitus saab alguse Eesti Vabariigi põhiseaduses sätestatud võrdsuspõhiõigusest. Loomulikult väljub probleem meie põhiseaduse raamidest. „ÜRO eriraportöör piinamise ning muu julma, ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise alal avaldas 2016. aastal [raporti](#), kus tõi välja, et rahvusvaheline piinamise ja alaväärse kohtlemise eest kaitsev inimõiguste raamistik ei võta alati arvesse soolise võrdõiguslikkuse dimensiooni ehk seda, kuidas soopõhised

eesmärkidenä kui ka nende saavutamise mõõdikutena ning kavandatavate tegevustena hõlmatud erinevates nn strategiadokumentides, mida juristide koolitamisel peab mitte lihtsalt teadma, vaid tingimata arvesse võtma. Olgu siinkohal nimetatud Heaolu arengukava 2016 - 2023⁸ ja selle rakendamiseks iga aastase uuendatavasse soolise võrdõiguslikkuse programmi. Naistevastase vägivalda ennetamise ja tõkestamise tegevuste strateegilise planeerimise

stereotüübid/hoiakud ning sotsiaalsetele normidele/soorollidele mittevastamine mõjutavad eriti naiste ja tüdrukute õiguste kaitset. Kontekstis, kus soolise ja seksuaalse identiteedi ning soorollidega seotud kahjulikud stereotüübid/hoiakud on iseenesestmõistetavad, võib väärkohtlemine olla sageli normaliseeritud nii õiguskaitseüsteemides kui ka ühiskonnas laiemalt: nt lähisuhtevägivalda all kannatavat naist ei aidata, kuna see on „peresisene“ privaatsfääri kuuluv probleem; sünnitusabi kontekstis alaväärset kohtlemist kogev sünnitaja peab sellega leppima, kuna see „käib naiseksolemise juurde“; seksuaalteenuseid pakkuv naine on „ise süüdi“, kui tema vastu kasutatakse seksuaalvägivalda jne. Ka viitab ÜRO eriraportöör interseksionaalsusele ehk tunnuste lõimumisele: sageli on eriti haavatavad LGBT+ kogukonda kuuluvad inimesed, puuetega naised ja tüdrukud, naissoost migrandid, naissoost kinnipeetavad, kuna nende gruppide puhul mõjuvad korraga mitu eri stereotüüpi/hoiakut, mis põhjustavad väärkohtlemise normaliseerimist. [ÜRO konventsioonis naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta](#) (inglisekeelne lühend CEDAW, vastu võetud 1979. a) ei viidata piinamise või alaväärse kohtlemise keelule, kuid mitmed hilisemad inimõiguste konsensusdokumendid ja rahvusvaheliste konventsioonide täitmist seiravate komiteede seisukohad loovad seoses diskrimineerimise ja alaväärse kohtlemise vahel. Näiteks [CEDAW](#) täitmist seirava komitee [üldsoovituse nr 35](#) (General recommendation No. 35 on gender-based violence against women, updating general recommendation No. 19, CEDAW/C/GC/35) kohaselt võib soopõhine naistevastane vägivald rikkuda teatud juhtudel alaväärse kohtlemise või piinamise keeldu, kaasa arvatud vägistamise, lähisuhtevägivalda või kahjustavate praktikate puhul. Samuti paneb CEDAW art 5 riikidele kohustuse võidelda eelarvamuste ja stereotüüpide vastu (vt ka võrdluseks [Istanbuli konventsiooni](#) art-d 12, 13 ja [PIÖK](#) art 8).

ÜRO eriraportöör piinamise ning muu julma, ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise alal selgitab samuti oma [2019. a raportis](#), kuidas lähisuhtevägivald alavääristab või rikub inimese füüsilist, psüühilist ja/või emotsionaalset terviklikkust ning vägivalda toimepanija on võimupositsioonis. Sellises kontekstis on valu või kannatuste põhjustamine ohvrile tahtlik ja sageli süsteemne, seega rikub lähisuhtevägivald alaväärse kohtlemise või piinamise keeldu ning lisaks individuaalsele kriminaalvastutusele lasub riigil vastutus lähisuhtevägivalda ära hoida ning sellele asjakohaselt reageerida (Relevance of the prohibition of torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment to the context of domestic violence, A/74/148). CEDAW komitee on lähisuhtevägivalda ja soolist diskrimineerimist analüüsinud nt kaasustes [X. ja Y. vs. Gruusia](#) (CEDAW/C/61/D/24/2009, 13.07.2015) ja [S.T. vs. Venemaa](#) (CEDAW/C/72/D/65/2014, 25.02.2019). EIK on samuti leidnud lähisuhtevägivalda puudutavates kaasustes art 3 rikkumise. Olulise doktriini muutuse EIK praktikasse tõi Nahide Opuze kaasus (vt [EIKo 33401/02. Opuz vs. Türgi, 09.06.2009](#)). Avaldaja ja tema ema kannatasid aastaid Opuze abikaasa H. O. vägivalda all, kuid Türgi õiguskaitseüsteem ei reageerinud sellele täie tõsidusega ning 2002. aastal tulistas H. O. Opuze ema ja naine suri. EIK leidis, et Türgi ei kaitsnud avaldajat ning tema ema ebainimliku ja alandava kohtlemise eest ega ka viimase elu (art-te 2 ja 3 rikkumine). *Opuz* on oluline kohtulahend kolmel põhjusel. Esiteks leidis EIK esmakordselt, et tegemist oli just soopõhise vägivallaga ning seega soolise diskrimineerimise ühe vormiga, tuvastades EIÖK art-te 2 ja 3 rikkumise koosmõjus konventsiooni art-ga 14 (diskrimineerimise keeld). Teiseks kinnitas EIK riikide positiivset kohustust võtta kasutusele vastavaid meetmeid ja kaitsta lähisuhtevägivalda ohvreid art-te 2, 3 ja 8 rikkumiste eest ka siis, kui vägivalda toimepanijaks on eraisik, mitte riik. Ning kolmandaks kinnitas EIK, et lähisuhtevägivald vastab art 3 rakendamiseks vajalikule raskusastmele. Üldiselt on EIK jäänud sellele lähenemisele truuks. Vt nt [EIKo 49645/09, Bălşan vs. Rumeenia, 23.05.2017](#), kus EIK leidis, et vägivald, mida Bălşani abikaasa tema vastu kasutas, vastas art 3 nõutavale raskusastmele ja kuigi Rumeenia võimud olid vägivallast teadlikud, ei kaitsnud nad Bălşani. EIK viitas, kuidas Rumeenia võimude arvamuste kohaselt oli Bălşan ise süüdi vägivalda esile kutsumises ning koduvägivald polnud piisavalt tõsine, et kuuluda karistusõiguse kohaldamisalasse. EIK osundas, et ehkki kaebaja kurtis menetluste käigus jätkuva vägivalda üle, ei võtnud võimud kasutusele mingeid meetmeid kaebaja kaitseks. EIK leidis, et Bălşani vastu kasutatud vägivald oli soopõhine vägivald, mis on üks diskrimineerimise vorm. Seega tuvastas EIK EIÖK art 3 rikkumise koosmõjus konventsiooni art-ga 14 (diskrimineerimise keeld). Vt lisaks [EIKo 33234/07, Valiulienė vs. Leedu, 26.03.2013](#); [EIKo 41261/17, Volodina vs. Venemaa, 09.07.2019](#); [EIKo 34168/11, Munteanu vs. Moldova, 26.05.2020](#). - https://pohiseadus.ee/sisu/3489/paragrahv_18.

⁸ <https://www.sm.ee/et/heaolu-arengukava-2016-202>

raamistikku kuulub kindlasti ka „Lähisuhtevägivalla ennetamise tegvuskava aastateks 2019 – 2023“⁹ ja Vägivallaennetuse kokkulepe 2021 - 2025¹⁰.

Stereotüüpsed arusaamad meeste ja naiste rollist ühiskonnas mõjutavad inimeste valikuid ning toetavad naiste ja meeste sotsiaalse ja majandusliku ebavõrdsuse säilimist. Juristidele on oluline teada, et selline olukord genereerib lisaks soolisele ebavõrdsusele hariduses, tööturul, tasustamata kodutööde ja hoolduskoormuste jaotuses ka soolist vägivalda.

2017 võttis Riigikogu vastu eelnõu, millega ratifitseeriti nn Istanbuli Konventsioon. Vastavalt meie Põhiseaduse § 3 muutusid selle sätted meie õiguskorra lahutamatuks osaks ja riigile sai kohustuslikuks välja töötada meetmed, et ennetada naistevastast vägivalda ja perevägivalda ning abistada sellise vägivalla ohvreid. Tõepoolest, Eesti õiguskorra vastavusse viimiseks toimusid mõned vajalikud muutused. Näiteks juba 2017 jõutus KarS-i muudatus, millega kriminaliseeriti ahistav jälitamine, naiste suguelundite sandistav ümberlõikamine ja sundabielu. Samuti muutus kuriteoks inimkaubanduse ohvrilt seksi ostmine. Samal aastal muudeti mitmeti Ohvriabi seadust. Näiteks sätestati seadusega naistevastase vägivalla ohvritele naiste tugikeskuse teenus¹¹. Siit koorub välja rida riigipoolseid kohustuslikke tegevusi, millede olemusest peab juristidel olema täielik ülevaade.

Kuid lähisuhtevägivald pole redutseeritav pelgalt seoste karistusõigusega või siseriiklikele ja rahvusvahelistele normdokumentidele. Ka eraõigusest võib välja tuua seoseid võlaõigusseadusega (VÕS), milles on sätestatud mitmeid eraõiguslikke õiguskaitsevahendeid lähisuhtevägivallas: §§ 130, 131, 134, 1043, 1055. Tegemist on kahju hüvitamise ning kahju tekitava tegevuse keelamisega (sh ka lähenemiskeeld). 1043; Kui minna konkreetsemaks, siis õigusvastaselt tekitatud kahju hüvitamine on sätestatud VÕS § 1043; kahju hüvitamine tervisekahjustuse või kehavigastuse tekitamise korral VÕS § 130 lg 1; varalise kahju hüvitamine vabaduse võtmise või isikuõiguste rikkumise korral VÕS § 131; mittevaralise kahju hüvitamise erisused VÕS § 134 ülalmärgiga 7; kahju tekitava tegevuse keelamine VÕS § 1055.

Iseenesestmõistetavalt on lähisuhtevägivallal rida muidki aspekte: majanduslik, psühholoogiline, meditsiiniline jm. Võimaluste piires peaksid needki aspektid kajastuma juristide baas- ja täiendkoolitustes.

Ainekava kui süsteemset käsitust võimaldav alusdokument

Kõrghariduse peamine eesmärk on heade spetsialistide ja samas aktiivsete kodanike kujundamine. Tuleb tunnistada, et tänapäeval polegi enam peamine teadmiste endi maht, vaid õppijate areng, nende tunnetuse, suhtlemise ja eneseväljenduse täiustumine. See viib õppijad ja nende võimete arengu hariduse keskmesse ning muudab õppimise enda huvitavaks. Nende põhimõtete rakendamine saab alguse ainekavadest, nende eesmärkidest, soovitatud õppematerjalidest ja õpetamise meetoditest.

⁹ https://www.sm.ee/sites/default/files/lsv_memorandum_040719.pdf

¹⁰ https://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/vagivallaennetuse_kokkulepe_2021-2025_0.pdf

¹¹ Hiljuti jõustus Ohvriabi seaduse täiesti uus redaktsioon – RT I, 06.05.2020, 22.

LSV ainekava toob õppijate ette uued mõisted alates vägivallast kui soomõistest ja liikudes edasi vägivalla liigimõistete juurde. Täielikult tuleb nõus olla seisukohaga, milles väidetakse, et uute mõistete omandamine ja mõistete tähenduste laiendamine seostuvad teiste tunnetuse vormidega – nägemise, kuulmise, suhtlemise, suhtumise ja tegevustega¹². Väga õige tähelepaneku teeb siinkohal ka Ü.-M.Papp, kes - konstateerides juristide õppes Eestis LSV temaatika puudumist – väidab, et õigusteaduslikust aspektist omab suurt tähendust naistevastase ja perevägivalla, soolise vägivalla mõistete määratletus. Kui üldises argikõnes ei tehta suurt vahet erinevatel terminitel – perevägivald, lähisuhtevägivald, koduvägivald, paarisuhtevägivald, siis juriidiliselt on oluline mõistete täpsem määratlemine.¹³

Järgmine oluline aspekt ainekavade ekspertiisil on hinnata seda nn väljundipõhisest aspektist. Tuleb märkida, et see kehtib mitte ainult baaskoolituste ainekavade, vaid ka kõigi täiendkoolituse ainekavade kohta¹⁴.

Teatavasti on väljundipõhine õppekavatüüp selline, milles kõige olulisemad on õppekava lõpus õppijate omandatavad õpiväljundid (teadmised, oskused ja hoiakud). Kõik õppekava elemendid (õppesisu, õppe kogumaht, õppemeetodid, hindamine) tuletatakse õpiväljunditest. Väljundipõhisel ainekavas (nagu õppekavas tervikuna) hinnatakse seda, kuidas õppijad on õpiväljundid omandanud¹⁵.

Hinnates käesolevas ekspertiisis ekspertiisi esemeks olevaid ainekavasid tuleb tõdeda, et juba enne kavade koostamist on esitatud kolm küsimust, millele on leitud ka vastused. Nimelt:

1. Kellele on koolitus suunatud?
2. Millist teadmist/oskust õppijad soovivad omandada või rakendada?
3. Millised on õppijate eelistatud õppemeetodid?¹⁶

Koolitus võib olla ka tellimuskoolitus (nagu see on näiteks koostöös Kohtunike Koolitusnõukoguga korraldatud ja läbiviidav ümarlaud/koolitus), kus sihtgrupp on juba määratletud ja tellijal on vähem või rohkem konkreetne eesmärk. Sellisel juhul on koolituse eesmärk ja huvirühmad juba ette teada ning enamasti tuleb tegelda muuhulgas õpiväljundite täpsustamisega, õppesisu ja õppemeetodite kavandamisega ning otsustada, millistel tingimustel on ümarlaud/koolitus edukalt läbitud.

Üldiselt on nõ heal ainekaval järgmised tunnused:

1. Sisaldab kogu olulist infot, sealhulgas aine nimetus, maht, sihtgrupp, õpiväljundid, sisuteemad, hindamise viisid.
2. On paraja pikkusega ja üldistusastmega
3. Kasutatud on erialast terminoloogiat.

¹² Väga huvitava ja sisuka artikli on kirjutanud õppekavade ekspert K.Haav – Õppekava mudelid ja õpiväljundite arendus inimese, kodaniku ja spetsialisti kujundamisel Eestis. – Riigikogu Toimetised (2015), 32, lk. 119 – 132.

¹³ Ü.-M.Papp teeb ise ettepaneku üheks määratluse tugipunktiks lugeda Istanbuli Konventsioonis sõnastatud variant. – vt Ü.-M.Papp, Osund töö, lk. 43.

¹⁴ Täiendkoolituse ainekavade puhul on oluline silmas pidada nende vastavust ka Täiskasvanute koolituse seaduse ja selle juurde kuuluva täiendkoolituse standardiga.

¹⁵ Teadaolevalt on Eestis käibeolevad õppe- ja ainekavad väljundipõhise õppe- ja ainekava tüüpi, st lähtuvad õppija õppimise tulemustest.

¹⁶ Kahjuks on kolmanda küsimuse tegelik vastus mitte täielikus korrelatsioonis õppijate soovidega, mille põhjuseks on Covid-19 olukord, mis „dikteerib“ omi tingimusi viimasel ajal.

4. Ainekava osad on tasakaalus ja loogilises seoses – sisu ja maht, õpiväljundid ja nende hindamine, iseseisev töö.
5. Kui ainekava seotakse kutsestandardiga, siis peavad õpiväljundid olema seotud standardis seotud kompetentsidega ning ainekava hindamiskriteeriumid on koostatud kutsestandardis esitatud tegevusnäitajatega.¹⁷

Üldistatult võib öelda, et ekspertiisi esemeks olnud ainekavad lähtuvad hea ainekava tunnustest.

Siiski on vaja teha rida täiendavaid märkusi¹⁸:

1. **Ainekava / (õppeaine) nimetus:** oluline on, et ainekava nimetus oleks sõnastatud informatiivselt ja atraktiivselt. Ka ei tohiks nimetuse pikkusega liiale minna. Hästi valitud nimetus peaks vastama ka sellele, kas tegu on pigem teoreetilise või praktilise käsitusega. Antud juhul vastavad kaks ainekava nimetust nii informatiivsuse kui ka atraktiivsuse tingimusele. Ainekava, mis on sündinud koostöös Kohtunike Koolitusnõukoguga praegusel kujul vajaks fokuseerimist. Pelk viide LSV probleemidele pole parim variant.¹⁹
2. **Eesmärk ja õpiväljundid:** väljundipõhise ainekava eesmärk peab olema õppijakeskne. Võib öelda, et ainekava saabki kirjeldada kahel viisil – õpiväljundeid kokkuvõtva eesmärgina ja õpiväljundite endiga. Mõlemad kirjeldavad, milliseid teadmisi, oskusi või hoiakuid õppija õppeprotsessi lõpuks on omandanud.²⁰
 - 2.1. Õpiväljundeid ei tohi olla liiga palju, sest vastasel korral on nendega raske arvestada ja ka saavutamist hinnata. Kõige mahukamalt on õpiväljundid

¹⁷ Näiteks, kui koolitus oleks planeeritud koostöös Eesti Juristide Liiduga oleks vajalik arvestada just selle hea ainekava nõudega.

¹⁸ Tartu Ülikoolis on ainekava kohustuslikud rekvisiidid:

- õppeaine nimetus
- kood
- vastutava õppejõu nimi
- õppeaine maht
- õppeaine eesmärk
- üliõpilase poolt õppeaine läbimisel omandatavad teadmised, oskused ja pädevused ehk õpiväljundid
- õppeaine sisu lühikirjeldus, ajakava, käsitletavate teemade loetelu, iseseisvate tööde loetelu ja juhend nende tegemiseks, kohustuslike ja soovitatavate õppematerjalide loetelu
- hindamiskriteeriumid ja -meetodid, lõpphindamine (eristav, mitteeristav) ning eksamile ja korduseksamile pääsemise tingimused
- õppeaines osalemise eeltingimused, milleks võivad olla kohustuslikud eeldusained, läbitud õppekava(d), õppeaste, omandatud kvalifikatsioon, ja/või osalejate piirarv. Õppeainele registreerumise algusest kolme nädala jooksul võib õppeainel osalemise piiranguks olla ka teaduskond, õppekava, õppevorm või õppetöö läbiviimise koht (näiteks õpperühm õppetöoga Tallinnas)

¹⁹ Loodame, et Kohtunike siselistis on leitud koolitusele/õppepäevale tunduvalt atraktiivsem ja ka informatiivsem lahendus. Ehk osatakse nimetuse sõnastamisel paremini tajuda osalejate vajadusi ja seda ka selgelt väljendada. Kuid kindlasti ei tohiks nimetuse formuleerimisel kaduma minna koolituse/õppepäeva sisu.

²⁰ Kui ainekavas on kirja ka pädevused, siis nende ala tuleb mõista teadmisi, oskusi või hoiakuid, mitte kui õigust midagi teha.

- kirjeldatud ainekavas „Lähisuhtevägivald tänapäevases õigusruumis“, pole ka siin nendega liiale mindud.
- 2.2. Õpiväljundeid kirjeldatakse terviklikult, mitte teadmisi ja oskusi eristades. „kuldreegel“ räägib 4-6 õpiväljundist, sest see tagab nende piisava abstraktsuse ja terviklikkuse. Tundub, et selles osas on ainekavad nõudega vastavuses.
 - 2.3. Õpiväljundid kirjeldavad õppija õppimise tulemust, mitte protsessi. Siin on ainekava, mis on mõeldud kohtunikele ilmselt puudulik. Ka tundub, et õigusteaduskonnas õpetataval ainel võiksid õpiväljundid olla selgepiirilised. Kuigi pole kasutatud lubamatuid „on suuteline“; „on võimeline“, „omandab kogemusi“ jääb selgusest vajaka.
 - 2.4. Kasutatakse erinevaid verbe ehk tegusõnu ja lähtutakse sellest, et pelgalt teadmine või ülevaate omamine on abiks vähestes valdkondades. Siinkohal oleks võinud verbide kasutamine juristide ümarlaua/koolituse ainekavas olla mitmekesisem.
 - 2.5. Õpiväljundid peavad olema hinnatavad. Kui tegu ei ole täpselt reglementeeritud täienduskoolitusega võib õpiväljundite hindamisel lähtuda sellest, et eesmärk peab saama täidetud. Selle nõude täitmisega ei peaks probleeme tekkima.
 - 2.6. Õpiväljundite ekspertiisi lõpetuseks märgime, et ka hoiakuid võib soovi korral teadmiste ja oskuste kõrval kirjeldada. Tavaliselt ei saa neid küll hinnata, kuid LSV teema puhul ja eriti sooneutraalsuse kontekstis tuleks hoiakute kajastamisele ainekavades ehk mõelda?

Peatusime õpiväljunditel põhjalikumalt sellepärast, et need on ainekavade kõige olulisem ja kesksem komponent. Nende põhjal valitakse õppemeetodid ja otsustatakse õppe ülesehitus, sünnib teema (-de)valik.

3. Sihtgrupp

Enamiku koolituste puhul tasub silmas pidada konkreetsete omadustega inimeste grupe. Soovitav on õppe alustamise nõuded sõnastada võimalikult konkreetset. Üldjuhul pole see seotud sellega, et kedagi koolitusest eemale jätta, vaid sellega, et koolitus täidaks oma eesmärgi. Ekspertiisi läbinud ainekavad paistavad silma sellega, et sihtgrupp on eelnevalt piisava täpsusega kindlaks määratud kas eelneva hariduse või töökogemuse kaudu.²¹

4. Koolituse maht ja ülesehitus

Oleks hea, kui ainekava tiitlil oleks seos koolituse kogumahu ja koolituse ülesehitusega. Standard eristab auditoorset, praktilist ja iseseisvat tööd, kusjuures auditoorne töö võib toimuda nii füüsilises kui ka veebikeskkonnas. Ekspertiisi esemeks olevatel õppekavadel on auditoorne töö toimunud mõlemas vormis ja jääb ilmselt lähiajal mitmes keskkonnas ka toimuvaks.

²¹ Juristidele läbiviidud ümarlaua/koolituse korraldusse oli kaasatud TÜ täiendkoolitusspetsialistid. Nad pöördusid koolituse ettevalmistajate-läbiviijate poole küsimusega, kas on mõistlik kaasata sihtgruppi mittejuriste. Kaaludes erinevaid asjaolusid nõustusime sotsiaaltöötajate kaasamisega juhul, kui nad puutuvad tänu sellega kokku lähisuhtevägivalda all kannatajatega. Siiski moodustasid enamiku osalejatest juristid. Seades koolituse alustamise tingimuseks varasema töökogemuse peaks olema tähelepanelik, sest ainult kogemus pole kutsealase kompetentsi garantiiks. Siin pole välistatud näiteks paluda õppida soovijal esitada ametikirjeldus.

Ainekava realiseerimisel peab koolitaja tagama vajalikud ruumid ja/või vahendid. Juhul kui ainekava rakendamisel on vajalikud tehnilised vahendid, peab sellest koolitatavaid eelnevalt teavitama. Muutuv olukord ei nõua selle täpset fikseerimist ainekavas endas. Pakkudes koolitust veebipõhist õppekeskkonda tasuks mõelda sellele, kas koolitust pakkaval institutsioonil oleks endal pakkuda koolitavatele arvuteid.

5. Ainekava sisu

Väga oluline on hinnata ainekavasid kas ainekava sisu ja ülesehitus on kooskõlas ainekava eesmärgi(-kide) ja õpiväljunditega? Siia kuulub muuhulgas ka koolitavate poolt saadav tagasiside juba läbiviidud koolitustele.²²

Käesoleva ekspertiisi valimi esemeks olnud ainekavadest kaks võimaldavad vahetult hinnata ainekava eesmärki sisu abil ja kaudu ning samuti vastupidi. Kuna ühel ainekaval pole *expressis verbis* sõnastatud õpiväljundeid, siis saab vastavat korrelatsiooni tuletada selle projekti tiitli ja projekti enda eesmärgi kaudu. Asi on selles, et ainekava sündis koostöös Riigikohtu juures töötava Kohtunike Koolitusnõukoguga ning kavas on arvesse võetud koolitusnõukogu tähelepanekuid ja soovitusi²³.

Leiame, et ainekavade sisud on vastavuses nende eesmärkide ja õpiväljunditega.

Teistsugune on ekspertiis aga juhul, kui oleks võimalik ainekavasid täiendada ja kui täiendamise all peetakse silmas täiendavaid käsitlemist leidvaid probleeme. Nimelt, sellisel juhul võib mõneti muutuda koolituse eesmärk ja sellest tulenevad õpiväljundid.²⁴

Eestis toimub ilmselt enamik LSV temaatilisi koolitusi nõ täiendõppena ja paljudel juhtudel pole nende sihtgrupiks juristid.²⁵

²² Sellepärast on tänase seisuga võimalik lisada ekspertiisi lisa leitava ümarlauast/koolitusest osalenute tagasiside 04.mai 2021 toimunud ümarlauale/koolitusele. Ainekursuste OIAO.06.063 ja PKOG.02.228 tagasisidemed on kättesaadavad TÜ siseveebis. TÜ-s annavad tudengid, kes on ennast ainetele registreerinud alati tagasisidet, millest ülikooli õppeosakond teeb kokkuvõtte, mis ulatuvad iga ainet õpetava õppejõu hindamiseni välja.

²³ Eriti on silmas peetud „ajaloolist kogemust“ LSV esimestest õppepäevadest 2016.a., kus LSV osa lektoriks oli S.Kaugia.

²⁴ Näiteks, kui rõhutada igas ainekavas esimese teemana mõistete rolli, siis täieneks õpiväljundite list: 1. teab enda, ühiskonna ja sotsiaalse tegelikkuse põhimõistete süsteemi LSV valdkonnas; 2. saab aru enda, ühiskonna ja sotsiaalse tegelikkuse põhimõistete süsteemist LSV valdkonnas; 3. oskab neid mõisteid kasutada eelkõige enda arendamisel (kogemuste analüüsil); 4. oskab kasutada neid mõisteid sotsiaalsete probleemide analüüsimisel; 5. oskab kasutada neid mõisteid suhtlemisel erinevates keskkondades; 6. oskab süvendada oma arusaamist nendest mõistetest enda, ühiskonna ja LSV seostest ja suhetest, kasutades selleks vajalikke allikaid; 7. soovib (hoiak) süvendada arusaamist enda, ühiskonna vahekorra. K.Haav kirjutab, et sotsiaalteaduste ainekavade jaoks on veed õpiväljundid isegi mõõdetavad. Nendest eesmärkidest ja väljunditest lähtudes on koostatud ainekava (teemad) ning valitud õppematerjalid ja meetodid. Kõik õppijad teavad nendest teemadest midagi, kuid teadmiste ja oskuste tase on erinev, samas on tase mõõdetav ja seda saab alati tõsta. – K.Haav. Osund. töö, lk. 125.

²⁵ Väga positiivne näide on Tervise ja töministri 7.juuni 2017 määrus nr 23 „Naistevastase vägivalda teemalise täienduskoolituse kava, maht, ülesehitus ja sisu“, millest leiame kõik tänapäevase õpiväljundipõhise ainekava elemendid (RT I, 13.06.2017, 9); samas Eesti Naabrivalve pakub välja ülimalt abstraktse koolituskava (<https://naabrivalve.3ee/naabrivalve/koolituskava/>); Terviseinfo.ee kutsub koolitusele „Töö lastega peredes, kus esineb lähisuhtevägivalda“ nähes sihtgrupina lastekaitsetöötajaid ja sotsiaaltöötajaid (<https://terviseinfo.ee/et/sundmused/event/2510-toeoe-lastega-peredega-kus-esineb-laehisuhtevaegivalda>); Luige Kandikeskus kutsub koolitusele „Lähisuhtevägivald – mida märgata ja kuidas tegutseda“ kirjeldades koolituse sisu ülimalt abstraktselt (<https://www.andras.ee/et/lahisuhtevagivald-mida-margata-ja-kuidas-tegutseda>); Kriminaalpoliitika.ee leheküljelt leiame positiivse näite 2014 aastast, millal pea üle vabariigi toimusid

Ekspertiisi lõpetuseks käsitame kolme meie hinnangul vajalikku ja võimalikku ainekavade sisu rikastamise võimalust.

Esiteks, Euroopa Parlamendi 16. septembri 2021. aasta resolutsiooni soovitusena komisjonile seoses soolise vägivalda määratlemisega EL-i toimimise lepingu artikli 83 lõikes 1 nimetatava uue kuriteoliigina²⁶. Kui alustada lõpust, siis Euroopa Parlament on vastu võtnud otsuse, milles sooline vägivald määratletakse kuriteoliigina. Leiti, et see on kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 83 lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele. Antud teema käsitus on siin eraldi välja toodud. Leiame, et just seda Euroopa Parlamendi otsust oleks hädavajalik käsitleda võimalikult kõrgis LSV alastes koolitustes. Seda enam, et näiteks käesolev ekspertiis on tehtud projekti raames, kus LSV käsituse fookus on soostereotüüpide ja efektiivse õiguskaitseüsteemi kujundamisele. Euroopa Parlament on siin toetunud EL-i toimimise lepingu art. 83 lõike 1 kolmanda lõigule, mille kohaselt võib nõukogu olenevalt kuritegevusalase olukorra kujunemisest võtta vastu otsuse, milles määratakse kindlaks muud eriti ohtlikud piiriülese mõõtmega kuriteoliigid tulenevalt nende kutritegude olemusest või mõjust või erivajadusest võidelda nende vastu ühistel alustel²⁷.

Teiseks, noortele suunatud probleemikäsitus²⁸. Meie hinnangul peaksid just noored olema senisest jõulisemalt haaratud LSV temaatikaga koolitustesse. Uuringud näitavad, et kolmandiku noorte lähisuhted sisaldavad vägivaldseid käitumismustreid. Tartu noorema põlve teadlased alustavad veebikoolitustega, et aidata õpetajatel ja seeläbi koolinoortel vägivalda eri vorme võimalikult vara ära tunda ning ennetada kohtingu- ja lähisuhtevägivalda mustreid. TÜ teadlaste eesmärk on jõuda programmi „Terved ja turvalised suhted“ kaudu vägivallateemaga kõikide kooliastmete õpilaste inimese-, perekonnaõpetuse ja psühholoogiatundidesse. Programm sai alguse juba 2016.a. kontakttundidena Kuna tegemist on Tartu Ülikooli töötajatega, siis võib kindel olla, et nende koostatud ainekavad saavad olema väljundipõhised, kus korrelatsioon eesmärk – väljundid – väljundite saavutamine on selgelt jälgitav.

Tartu Ülikooli õigusteaduskonna kogemus näitab, et üliõpilaste huvi aine „Lähisuhtevägivald tänapäevases õigusruumis“ on piisavalt suur, kuid see on „piisk meres“ ja seepärast on iga LSV koolitus teretulnud. See on koolitus, mida vajavad nii täna kui edaspidi ka juristid.

Kolmandaks, meie hinnangul tuleks „Vägivalda ennetamise kokkulepe 2021 – 2025“ enam integreerida LSV koolitustesse. Kokkulepe toob välja 14 vägivallaennetuse tegevussuunda ja ka see ei paku täielikku loetelu, vaid kirjas on nn fookussuunad. Eriti oluline on silmas pida

perevägivalda võrgustiku koolitused (<https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/spetisalistidele/koolitusmaterjalid>) ; LSV koolitustes on aktiivne Eesti Naiste Varjupaikade Liit (<https://naisteliin.ee/index.php?id=149>) . Toodud näidetest (juhuvalik) selgub, et paljudel juhtudel ekspertiis raskendatud alates selle väljaselgitamisest, kas ainekava on väljundipõhine.

²⁶ 2021/2035(INL)

²⁷ Käesoleva ekspertiisi eesmärk ei ole seda otsust igakülgset analüüsida. Märgime vaid, et Euroopa Parlamendi poolt on antud põhjalik argumentatsioon uue juriidilise soolise vägivalda tõkestamise meetme õigustamiseks, kus muuhulgas on näiteks rõhutatud, et patriarhaalsetel stereotüüpidel põhinevad jäigad soonormid soodustavad naiste, sealhulgas lesbide, biseksuaalsete, trans- ja intersooliste naiste diskrimineerimist ja allutamist, suurendavad soolise vägivalda ohvriks langemise võimalust igapäev, kes neile normidele ei vasta, ning muudavad homoseksuaalsete, biseksuaalsete ja intersooliste meeste kogetava vägivalda nähtamatuks. - https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0388_ET.html.

²⁸ Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskus RAKE on koostanud raporti „Noortele suunatud lähisuhtevägivalda ennetavate tõendus- või teadmispõhiste programmide võrdlev uuring, Lõppraport“, 2017. Uuringu järeldustes ja soovitusel nenditakse muuhulgas, et Eestis puudub süsteemne lähenemine.

kokkuleppe 4. Perevägivalda ennetamine ja tugi peres vägivalda kogenud lastele kirjapandud. LSV käsitusel peab teadma ja silmas pidama vägivalda tervikpilti. See on seda vajalikum, sest Euroopa Põhiõiguste Ameti 2019 üle-euroopaline kuriteoohvrite uuring näitas, et Euroopas on vanemate kui 16 aastaste seas kogetud kõige rohkem füüsilist vägivalda Eestis.

Ekspertiis käsitas valdavalt juristidele mõeldud koolituste ainekavasid, kuid soovitus on koolituse subjektide ringi noorte arvel jõuliselt avardada. Tuleb loota, et nii juristidele mõeldud baas- ja täiendkoolitused jätkuvad, samas on lootus koolitavate ringi laienemisele.

Lisad:

1. Täiendusõppeprogramm
2. Kohtunike koolituskava LSV teemal 2021
3. OIAO.06.063 Lähisuhtevägivald tänapäevases õigusruumis
4. P2OG.02.228 Lähisuhtevägivald tänapäevases õigusruumis (*Moodle*)

Vastavalt teadusprojekti „Soostereotüüpideta ja efektiivse õiguskaitse süsteemi kujundamine soolise vägivalda tõkestamiseks“ Lisa 1 punktile 1.3, mille järgi TÜ õigusteaduskond valmistab ette ja viib läbi kaks juristide ümarlauda, koostasime täiendõppekava juristidele.

1. Täiendusõppeprogramm

Valdkond	sotsiaalteaduste valdkond
Instituut	õigusteaduskond
Nimetus eesti keeles	Kas Eesti elanike ja kohtunike suhtumine soolisesse vägivalda on stereotüüpideta või stereotüüpne?
Nimetus inglise keeles	Is the attitude of Estonian residents and judges towards gender-based violence without stereotypes/stereotypical?
Programmi liik	Teemadest koosnev
Valdkonnad	Sotsiaalteadused
Õppevaldkond	Õigus
Õppesuund	Õigus
Õppekava rühm	Õigus
Eesmärk	Koolituse eesmärk on tutvustada Eestis lähisuhtevägivalda kohta läbiviidud uuringute tulemusi, käsitleda uute arusaamade olulisust situatsioonis, kus ka Eestis on normikeskne mõtlemine asendumas avatud ja süsteemse arusaamaga lähisuhtevägivallast. Käsitatakse soostereotüüpideta ja tulemusliku õiguskaitse süsteemi kujundamise eesmärki.

Kogumaht tundides	4		
Kogumaht EAPdes			
Tulumaksutagastus füüsilisest isikust maksjale	Ei		
Toimumise algus	04.05.2021		
Toimumise lõpp	04.05.2021		
Toimumise ajakava ja lisainfo eesti keeles	Ajakava: 10.00-10.45 seminar 10.45-11.00 paus 11.00-12.30 seminar 12.30-12.45 paus 12.45-13.30 seminar		
Toimumise ajakava ja lisainfo inglise keeles			
Toimumiskoht	Tartu		
Toimumiskoha info eesti keeles	Veebiülekanne		
Õppekeskkonna kirjeldus eesti keeles	Õppetöö toimub koolituse läbiviimiseks sobivates õpperuumides, mis on varustatud vajaliku õppetehnikaga ja vastavad tervisekaitse- ja ohutusnõuetele.		
Õppekeskkonna kirjeldus inglise keeles	Studies and teaching takes place in appropriate classrooms, which have the required teaching equipment and meet the health and safety requirements.		
Sihtrühm eesti keeles	Prokurörid, advokaadid, PPA töötajad		
Sihtrühm inglise keeles			
Grupi minimaalne suurus	5		
Grupi maksimaalne suurus	80		
Õppetöö vorm	veebipõhine õpe		
Mahu struktuur akadeemilistes tundides	auditoorne töö: 4, praktika: 0, iseseisev töö: 0		
Õppekeel	eesti keel		
Õppejõud	Nimi	Õppejõu kvalifikatsiooni või	Õppejõu kvalifikatsiooni või

	<p>2.3. Elanike hinnangutest kohtunike tegevusele</p> <p>2.4. Kokkuleppemenetlusest</p> <p>3. Kohtuotsusest LSV asjades</p> <p>3.1. Elanikkonna hinnangud karistustele</p> <p>3.2. KrK § 121 lahenditest</p> <p>4. Juriidilise terviklahenduse poole</p> <p>4.1. Poliitiline otsus</p> <p>4.2. Väljatöötamiskavatsus</p> <p>4.3. Soostereotüüpideta ja tulemusliku õiguskaitseüsteemi kujundamise eesmärgist: seadus soolise vägivalla ennetamiseks ja tõkestamiseks?</p>	1	Silvia Kaugia
		1	Raul Narits
Sisu inglise keeles			
Õppematerjalid eesti keeles			
Õppematerjalid inglise keeles			
Nõuded lõpetamiseks eesti keeles	Koolitusel osalemine.		
Nõuded lõpetamiseks inglise keeles			
Lõpetajale väljastatav dokument	Tõend		
Lõpetajale väljastatakse dokument	digitaalselt		
Näita ka sisekoolituskalendris (NB! Ainult tööalased koolitused TÕ töötajale)	Ei		
Programmijuht	Mari-Liis Lipstok		
Programmijuhi e-post	mari-liis.lipstok@ut.ee		
Programmijuhi telefon	737 6061		
Kontaktisik	Aive Suik		
Kontaktisiku e-post	aive.suik@ut.ee		
Kontaktisiku telefon	737 5386		

Ümarlaud-koolituspäev toimus 4. mail 2021. Koolitusel osales 15 ametnikku

Jrk	Eesnimi	Perekonnanimi	Amet	Töökoht
1	Mihkel	Roos		
2	Anne	Läns		
3	Karin	Talviste	Riigiprokurör	Riigiprokuratuur
4	Liset	Rohi	Konsultant	Lääne Ringkonnaprokuratuur
5	Tambet	Laasik	vandeadvokaat	Advokaadibüroo Kõrgesaar ja Laasik
6	Anne	Haller	jurist	MTÜ Naiste Tugi- ja Teabekeskus
7	Sofja	Hristoforova	abiprokurör	Viru Ringkonnaprokuratuur
8	Inge	Kool		
9	Mari	Käärrik	Andmekaitespetsialist	Politsei- ja Piirivalveamet
10	Julia	Kedus	juht	SA Ida-Viru keskhaigla
			projektijuht, naiste tugikeskuste teenus, ohvriabi osakond	Sotsiaalkindlustusamet
11	Helina	Loor		
12	Kaire	Tamm		
13	Karoli	Põllumäe	sotsiaaltöötaja	MTÜ IDA- VIRUMAA NAISTE TUGIKESKUS- VARJUPAIK
14	Merli	Tali	jurist	Sotsiaalkindlustusamet
15	Monika	Schmidt	nõunik	Eesti Vabariigi Riigikohus

Riigikohtu õigusteabe- ja koolitusosakond informeeris meid otsusest lisada kriminaalkohtunike 2021. aasta koolitusprogrammi koolitus lähisuhtevägivalla teemadel. Seoses sellega tehti meile ettepanek vastava koolitusprogrammi koostamiseks.

Nõunik Madis Metelitsa Riigikohtu õigusteabe- ja koolitusosakonnast andis orientiirid koolituskava temaatika osas: „Kriminaalkohtunike tagasisidest johtuvalt sooviksime koolitusel käsitleda lepitusteenuse sisu ning lähisuhtevägivalla liike ja psühholoogilisi aspekte. Ühtlasi sooviksime õppepäeval meie kohtunikele tutvustada Teie teadusprojekti „Soostereotüüpideta ja efektiivse õiguskaitse süsteemi kujundamine soolise vägivalla tõkestamiseks“ (01.12.2019–31.05.2021) tulemusi“.

Lektoritena koolitusel osalemiseks on andnud Iris Pettai, Tambet Laasik, Raul Narits ja Silvia Kaugia, kes töötasid välja kohtunike koolituskava. Koolituse läbiviimise ajaline diapason on august-detsember 2021.

2. KOHTUNIKE KOOLITUSKAVA LSV TEEMAL 2021.a.

Koolituse läbiviija	Teema	Aeg (akad. tundides)
	1. KOOLITUSPÄEV	
Iris Pettai	1. LSV levik Eestis ja Euroopas. LSV tagajärjed.	2

	<p>Põhjused, miks LSV levikut on raske pidurdada. Mida on oluline teada LSV all kannatanutest ja nende vajadustest, mida kriminaalstatistika ei peegelda? Kannatanute portree, käitumise eripärad, ootused ja vajadused.</p> <p>2. Elanikkonna (sh kannatanute) hinnangud õiguskaitseorganite sh kohtute tööle. Rahulolu õiguskaitseorganite sh kohtute tööga LSV alal. Kuivõrd kliendikesksed, ohvrite vajadusi arvestavad ja mõistvad on õiguskaitseorganid sh kohtud LSV juhtumite käsitlemisel? Kas õiguskaitseorganite sh kohtute töö on piisavalt efektiivne LSV tõkestamisel ja korduva vägivalda ära hoidmisel?</p>	2
Tambet Laasik	<p>1. LSV menetluspraktika läbi kannatanu ja vägivallatseja perspektiivi. Nende ootused menetlustele ja menetluste tulemused.</p> <p>2. Kohtumenetluste probleemid ja kitsaskohad.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Materiaalõiguse probleemid - Menetlusõiguse probleemid - Tõendamisprobleemid <p>3. Menetluspraktika ja õigusloome suundumused</p>	2
	2. KOOLITUSPÄEV	
Silvia Kaugia	<p>1. LSV liigid</p> <p>2. LSV liikide tunnetamine vägivallana elanikkonna küsitluse andmetel</p> <p>3. Kohtutoimikute analüüsi tulemustest</p>	3
Raul Narits	Võrdlev õigusloomealane kogemus: LSV reguleerimisele suunatud õigustloovatest aktidest eri riikides.	1

4. OIAO.06.063 Lähisuhtevägivald tänapäevases õigusruumis

1	ÕPPEAINE KOOD ja NIMETUS (eesti ja inglise keeles)	OIAO.06.063 Lähisuhtevägivald tänapäevases õigusruumis Contemporary Legal Framework on Domestic Violence
2	STRUKTUURIÜKSUS	TÜ Avaliku õiguse osakond
3	KOGUMAHT (EAP)	4 EAP
4	KESTUS SEMESTRITES	1
5	ÕPPEAINE ON VÕTA RAAMES ASENDATAV (Jah/ei)	Jah
6	ÕPPEAINE ÜLDEESMÄRGID (eesti ja inglise keeles)	Õppeaine eesmärgiks on anda üldteadmised lähisuhtevägivalda olemusest, avaldumisvormidest ja intsidentide menetlemisega seonduvatest probleemidest õiguspraktikute pilgu läbi. Erilist tähelepanu pööratakse Eesti jaoks uudsele suhtumisele lähisuhtevägivalda ohvrile, seda eelkõige Istanbuli konventsiooni valguses nii Eesti kui Eesti piire ületavas kontekstis.

		<p>The course aims to provide a general understanding of the nature and forms of domestic violence and of the difficulties related to the handling of the incidents of domestic violence from the perspective of legal practitioners. As a new aspect for Estonia, a special attention is paid to the attitude towards the victims of domestic violence, foremost from the perspective of the Istanbul Convention and in the Estonian and transboundary context.</p>
7	ÕPPEAINE ÕPIVÄLJUNDID (eesti ja inglise keeles)	<p>Õppeaine läbinud üliõpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omab teadmisi lähisuhtevägivalla kui spetsiifilise vägivallavormi olemuse ja menetlemisraskuste kohta - orienteerub lähisuhtevägivalla menetlemisel aluseks olevates rahvusvahelistes ja siseriiklikes õigusaktides - on kursis tänapäevaste arengutega lähisuhtevägivalla õiguslikul käsitlemisel <p>The student who has passed the course:</p> <ul style="list-style-type: none"> - understands the nature of domestic violence as a specific form of violence and the difficulties related to the handling of its incidents - orientates in the international and national legal acts regulating the handling of the incidents of domestic violence - is aware of the contemporary developments regarding the legal approach to domestic violence
8	ÕPPEAINE LÕPPHINDAMINE	Eristav (A, B, C, D, E, F, mi)
9	SISU LÜHIKIRJELDUS (eesti ja inglise keeles)	<p>Käsitletakse võrdõiguslikkuse põhimõtet kui baasteadmist lähisuhtevägivalla olemuse mõistmisel, lähisuhtevägivalla enda olemust ja avaldumisvorme, soodus- tegureid ja tagajärgi. Käsitletakse perekonna ajaloolis-kultuurilist arengut ja selle arengu võimalikke mõjusid lähisuhtevägivallale. Olulisena tõstetakse esile lähisuhtevägivalla osapoolte seisundit ning neile mõeldud tugiteenuseid. Õppeaines vaadeldakse lähisuhtevägivalda õiguserikkumisena ning tuuakse välja tegureid, mis aitavad kaasa lähisuhtevägivalla juhtumite efektiivsemale lahendamisele. Samuti käsitletakse Istanbuli konventsioonist tulenevaid nõudeid Eestile</p> <p>We discuss the principle of equality as a basic necessity to understand the nature of domestic violence and then the nature and forms of domestic violence, the factors contributing to domestic violence and the consequences of</p>

		domestic violence. We examine historical-cultural development of the concept of family and its potential influence on domestic violence. We pay special attention to the conditions of the parties of domestic violence and the services available to them. Domestic violence is analysed as a form of offence/crime and we aim to present the aspects which help to effectively solve and handle the incidents of domestic violence. Additionally, we examine the obligations of Estonia under the Istanbul Conventions.
10	KOHUSTUSLIKUD EELDUSAINED	Riigiõigus Karistusõigus

AINEKAVA (eesti keeles, inglise keeles vajalik täita ainult õppeaine toimumise korral selles keeles)

11	ÕPPEAASTA, SEMESTER, ÕPPEVORM	2021/2022, sügissemester, õigusteaduse magistriõppe 1. ja 2. aasta PÕ ja SÕ
12	OSA, MAHT	4 EAP
13	OSA(DE) LÕPPHINDAMINE/LÕPPHINDAMISED	Kirjalik eksamitöö või referaat – 50% Seminarid – 50%
14	VASTUTAV ÕPPEJÕUD (kui õppeainet viib läbi mitu õppejõudu, siis esitada kõigi (külalis) õppejõudude nimed)	S. Kaugia (vastutav), R. Narits, J. Ginter, R. Kitsing, J. Strömpl, I. Pettai, H. Kase, R. Heido, T. Laasik, M. Roos
15	OSALEJATE PIIRARV	40
15 A	OSALEJATE MIINIMUMARV	15
16	SIHTRÜHM JA ÕPPEAINES OSALEMISE EELTINGIMUSED	TÜ õigusteaduskonna magistriõppe 1. ja 2. aasta üliõpilased
17	SOOVITUSLIKUD EELDUSAINED	Rahvusvaheline õigus
18	ÕPETAMISE KEEL(ED)	Eesti keel
19	ÕPIVÄLJUNDITE SAAVUTAMISEKS VAJALIKUD TEISED KEELED	Inglise või saksa või vene
20	ÕPPETÖÖ MAHUD JA VORMID (kontaktõpe: loeng, seminar, praktikum, praktika, individuaaltund; iseseisev töö (sh e-õpe)	Loengud 18 t, seminarid 14 t, iseseisev töö 72 t.
21	VEEBIPÕHINE	Jah
22	TOIMUMISNÄDALAD	1.-8.n.

23	AJAKAVA	<p><u>1. Teema. Võrdsuspõhiõigused kui rahvusvahelise õiguse, EL õiguse ja siseriikliku õiguskorra üks peamisi väärtusi – 2 t L</u></p> <p>1.1. Võrdsuspõhiõiguste loomusest ja sätestustest rahvusvahelises õiguses, EL õiguses ja Eesti põhiseadusloos</p> <p>1.2. Võrdsuspõhiõiguste originaarsest ja aktsessoorsest kohaldamisest</p> <p>1.3. Eesti õiguskorra suundumustest lähisuhtevägivalla positiveerimisel</p> <p><u>2. Teema. Naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise rahvusvahelisõiguslik raamistik – 2 t L</u></p> <p>2.1. Globaalne raamistik – ÜRO konventsioon naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta ja ÜRO lapse õiguste konventsioon ja nende rakenduspraktika</p> <p>2.2. Naistevastane- ja perevägivald Euroopa Nõukogu õigusruumis – Euroopa Sotsiaalharta ja EIK ning nende rakenduspraktika</p> <p>2.3. Istanbuli konventsioon</p> <p>2.3.1. Istanbuli konventsiooni kontekst ja roll</p> <p>2.3.2 Konventsiooni sisu ja struktuur</p> <p>2.4. Konventsioon ja sugupooled</p> <p>2.5. Konventsiooni liikmesriigid ja konventsiooni mõjust liikmesriikide õiguslikule regulatsioonile</p> <p><u>3. Teema. Sooline võrdõiguslikkus. Sooline vägivald. Naistevastane vägivald, vägivalla tagajärjed, empiiriliste uurimuste tulemused. Perevägivalla hind ja selle arvutamine – 8 t L</u></p> <p>3.1. Sooline võrdõiguslikkus</p> <p>3.1.1. Soolise võrdõiguslikkuse printsiibid ja selle mõju ühiskonna arengule</p> <p>3.1.2. Soolise võrdõiguslikkuse olukord Eestis läbiviidud uuringute baasil</p> <p>3.1.3. Sooline naistevastane vägivald kui soolise ebavõrdsuse tagajärg</p> <p>3.2. Soolise vägivalla empiiriliste uurimuste tulemusi Eestis ja teistes riikides</p> <p>3.3. Soolise vägivalla füüsilised ja vaimsed tagajärjed</p> <p>3.3.1. Naised vägivalla ohvritena</p>
----	---------	---

	<p>3.3.2. Mehed vägivalla ohvritena</p> <p>3.4. Naistevastase vägivalla vormid, sh nn „Kahjulikud traditsioonilised praktikad“</p> <p>3.5. Seksuaalvägivald</p> <p>3.5.1. Seksuaalvägivalla olemus, põhjused, avaldumisvormid</p> <p>3.5.2. Seksuaalvägivalla tagajärjed</p> <p>3.6. Perevägivalla hind</p> <p>3.6.1. Perevägivalla hinna arvutamise vajalikkusest</p> <p>3.6.2. Perevägivalla hinna arvutamisest Eestis ja teistes riikides</p> <p>3.6.3. Perevägivalla hinna põhikomponendid</p> <p>3.6.4. Õiguskaitsekulud kui kaalukas osa perevägivalla hinnast</p> <p>4. Teema. Patriarhaalse peretüübi ajalooline kujunemine. Lähisuhtevägivalla olemus, avaldumisvormid, põhjuste teooriad – 2 t L</p> <p>4.1. Lähisuhtevägivalla olemus ja seosed perekonna ajaloolis-kultuurilise arenguga</p> <p>4.2. Lähisuhtevägivalla avaldumisvormid</p> <p>4.2.1. Füüsiline vägivald</p> <p>4.2.2. Vaimne vägivald</p> <p>4.2.3. Seksuaalne vägivald</p> <p>4.2.4. Majanduslik vägivald</p> <p>4.3. Lähisuhtevägivalla põhjuste teooriad</p> <p>4.3.1. Sotsiaalsete oskuste omandamise teooria</p> <p>4.3.2. Sotsiaalse soo ja maskuliinsuse teooria</p> <p>4.3.3. Psühhodünaamiline teooria</p> <p>4.3.4. Kognitiiv-käitumuslik teooria</p> <p>4.3.5. Feministlik teooria</p> <p>5. Teema. Lapsed lähisuhtevägivalla ohvritena, vägivalla tagajärjed, lähisuhtevägivalla ennetamise ja tõkestamise meetmed – 2 t L</p> <p>5.1. Lapsed lähisuhtevägivalla ohvritena</p> <p>5.1.1. Lähisuhtevägivald ja lapse sotsiaalne areng</p> <p>5.1.2. Lähisuhtevägivalla seosed koolivägivallaga</p> <p>5.2. Lähisuhtevägivalla tõkestamise ja ennetamise olulisemad meetmed</p> <p>5.2.1. Politseisse pöördumine ja politseitegevus</p> <p>5.2.2. Kriminaalmenetlus</p> <p>5.2.3. Ohvriabi</p> <p>5.2.4. Varjupaigad</p> <p>5.2.5. Ajutine lähenemiskeeld</p> <p>6. Teema. Lähisuhtevägivald karistusõiguse esemena.</p>
--	--

		<p>Lähisuhtevägivalla ennetamise ja lahendamise siseriiklikust praktikast – 2 t L</p> <p>6.1. Lähisuhtevägivalla tõkestamise karistusõiguslikust regulatsioonist Eestis</p> <p>6.2. Lepitusmenetlus ja selle efektiivsus lähisuhtevägivalla juhtumite puhul</p> <p>6.3. Lähisuhtevägivalla kui kuriteo preventsiioonist</p> <p>6.3.1. Riigi meetmed</p> <p>6.3.2. Ühiskonna meetmed</p> <p>6.4. Lähisuhtevägivalla ennetamise ja lahendamise siseriiklikust praktikast</p> <p>6.4.1. Lähisuhtevägivalla juhtumitega tegelevate juristide erialasest ettevalmistusest</p> <p>6.4.2. Ohvri ja menetleja koostöö</p> <p>6.4.3. Menetlejate koostöö teiste spetsialistidega</p>
24	ÕPPEAINE KODULEHT	-
25	RAAMATUKOGU AINEPAKETT (link)	-
26	KOHUSTUSLIKUD ÕPPEMATERJALID	<p>Allaste, A-A., Võõbus, V. Vägivald lähisuhtes: selle põhjused ja võimalikud lahendused. Tallinn: Tallinna Ülikool 2008.</p> <p>Pettai, I., Narits, R., Kaugia, S. Perevägivalla juriidilise regulatsiooni hetkeseis ja perspektiiv Eesti õiguspraktikute küsitluse põhjal. – Juridica, IX, 2015.</p> <p>Pettai, I., Kaugia, S., Narits, R. Perevägivald nõuab jõulisemat juriidilist sekkumist. – Riigikogu Toimetised, 31/2015.</p> <p>R. Narits, S. Kaugia, I. Pettai. The Significance of Recognising Domestic Violence, in Light of Estonian Legal Experts` Opinion and the Prospects for Systematising the Relevant Legislation. – Juridica International, 2016.</p> <p>R. Narits, S. Kaugia, I. Pettai Towards a Single Government Approach via Further Consolidation of Law and Order in Estonia, with Domestic Violence as an Example.- Juridica International, 2018.</p> <p>I. Pettai, S. Kaugia, R. Narits. Õigusloomes on Eestil arenguruumi.-RiTo 38/2018.</p> <p>S. Kaugia. Kuidas suhtuvad Eesti elanikud ja kohtunikud lähisuhtevägivalda. – RiTo 42/2020.</p> <p>Jagatud õigused ja vastutus: sooline võrdõiguslikkus Eestis. Koost. ja toim. M. Järve. Tallinn 1999.</p> <p>Vaikijate hääled. Kogumik. H. Kase (koost). Tallinn: Eesti Avatud Ühiskonna Instituut 2001.</p> <p>Kase, H. Lähisuhtevägivald. Tallinn: Eesti Avatud</p>

	<p>Ühiskonna Instituut 2004.</p> <p>Linno, M. jt. Perevägivald levikut soodustavad riskid ja perevägivald ulatus praktikute hinnangutes. Uurimisaruanne. Tallinn: Justiitsministeerium 2011, lk 14.</p> <p>Saar, J. Naistevastase vägivald margilisest tähendusest. – Akadeemia nr 11, 2013.</p> <p><u>Ava silmad! Käsiraamat vägivalda kogenud naistele</u> (2001). <u>Perttu, Sirkka.</u> Jyväskylä : Gummerus Kirjapaino OY, 2001</p> <p>Kas perevägivald põhjuseid tuleb otsida indiviidist või ühiskonnast? (2002) <u>Pettai, Iris.</u> <u>Ariadne lõng: nais- ja meesuuringute ajakiri nr 3</u> Tallinn: ENUT, 2002.</p> <p><u>Vägivald ja naiste tervis: sotsioloogilise uuringu materjalid</u> (2003). <u>Pettai, Iris.</u> Tallinn: Avatud Eesti Fond, 2003.</p> <p><u>Soo, K., Sepper, M-L. Paarisuhtevägivald Eestis: areng 21. Sajandil. Teel tasakaalustatud ühiskonda. Naised ja mehed Eestis II.</u> Tallinn: Sotsiaalministeerium 2010.</p> <p><u>Miks ta seda teeb? : kuidas mõtlevad vihased ja kontrollivad mehed</u> (2006). <u>Bancroft, Lundy.</u> Tartu : Tartu Naiste Varjupaik, 2006</p> <p><u>Vägivallatseja lapsevanemana: Millist mõju avaldab lähisuhtevägivald perekonna toimimisele</u> (2007). <u>Bancroft, Lundy.</u> Tartu : Tartu Naiste Varjupaik, 2007.</p> <p><u>Women, violence and nonviolent change</u> (2005). Uppsala : Life & Peace Institute, 2005.</p> <p><u>The gender of desire: essays on male sexuality</u> (2005). <u>Kimmel, Michael S.</u> New York : State University of New York Press, 2005.</p> <p><u>Domestic violence</u> (2006). Tirana : Gender Alliance for Development Centre, 2006.</p> <p><u>A typology of domestic violence : intimate terrorism, violent resistance, and situational couple violence / Michael P. Johnson.</u> Boston : Northeastern University Press ; Hanover (N.H.) ; London : Published by University Press of New England, c2008</p> <p><u>Domestic violence and psychology : a critical perspective / by Paula Nicolson and Jane Ussher</u> London ; New York : Routledge, 2010</p> <p><u>Domestic violence : intersectionality and culturally competent practice / edited by Lettie L. Lockhart and Fran S. Danis</u> New York ; Chichester (West Sussex) : Columbia University Press, c2010</p> <p><u>The batterer as parent : addressing the impact of domestic violence on family dynamics / R. Lundy Bancroft, Jay G. Silverman, Daniel Ritchie</u> Thousand Oaks (Calif.) [etc.] : SAGE, c2012</p> <p><i>The Battered Woman Syndrome, 3rd edition. By Lenore</i></p>
--	--

	<p>E.A. Walker. New York, NY: Springer, 2009. Domestic Violence and the Islamic Tradition Ayesha S. Chaudhry <u>Oxford Islamic Legal Studies</u> , 2013 Also available as: <u>eBook</u></p> <p>Soolise võrdõiguslikkuse monitooring 2013. Toim T. Roosalu. Tallinn 2014.</p> <p>Regoli, R. M., Hewitt, J. D., Delisi, M. Delinquency in Society. USA: Jones & Bartlett Publishers 2010. Arvutivõrgus: http://books.google.ee/books?id=v6MTZ2WhcfIC&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false</p> <p>Council of Europe. Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Istanbul convention). A global tool to prevent and combat violence against women and girls. – Available: http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/thematic_factsheets/IC%20Global%20Tool_EN.pdf.</p> <p>Council of Europe. Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Istanbul Convention). Historical Background. 2014. Available: http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/background_en.asp.</p> <p>Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti pressiteade. Naistevastane vägivald: iga päev ja igal pool. Viin/Brüssel, 5. märts 2014. – Arvutivõrgus: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-media-memo-violence-against-women_et.pdf.</p> <p>FRA – Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet. Naistevastane vägivald: Euroopa Liitu hõlmav uuring. Tulemuste kokkuvõte. Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2014.</p> <p>Albi, K. jt (koost.). Soolise võrdõiguslikkuse seadus kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2010. – Arvutivõrgus: https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/eesmargid_ja_tegevused/Sooline_vordoiguslikkus/soolise_vordoiguslikkuse_seadus_kommenteeritud_valjaanne.pdf.</p> <p>Kergandberg, E. jt. (koost). Kriminaalmenetluse seadustik. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2012.</p> <p>Sootak, J., Pikamäe, P. (koost). Karistusseadustik. Komm vlj. 3. vlj. Tallinn: Juura 2009.</p> <p>Linno, M., Soo, K., Strömpl, J. Perevägivalla levikut</p>
--	--

		<p>soodustavad riskid ja perevägivald ulatus praktikute hinnangutes. Uurimisaruanne. Tallinn 2011.</p> <p>Pettai, I. Perevägivald Eestis juristi pilgu läbi. Tallinn, 2015. – Arvutivõrgus: https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/eesmargid_ja_tegevused/Norra_toetused/Koduse_ja_soopohise_vagivalla_vahendamise_programm/tulemused-juristide_kusitlus_draft.pdf.</p> <p>Sootak, J. Muudatused ja täiendused karistusõiguse üldosas. – Juridica 2014/VIII.</p> <p>Valma, K., Surva, L. Hääl, H. Lepitusmenetlus perevaidlustes. – Juridica I/2014 .</p> <p>World Health Organisation. Violence against women: a ‘global health problem of epidemic proportions’. 2013. – Available: http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2013/violence_against_women_20130620/en/.</p> <p>Eesti Vabariigi põhiseadus. – RT I, 27.04.2011, 2.</p> <p>Euroopa Nõukogu naistevastase vägivald ja perevägivald ennetamise ja tõkestamise konventsiooni heakskiitmine ja volituse andmine. RT II, 02.12.2014, 1. – Arvutivõrgus: https://www.riigiteataja.ee/akt/202122014001.</p> <p>Kiirabi, haiglata ning päästeasutuste ja politsei kiirabialase koostöö kord. – RT I, 03.12.2014, 25.</p> <p>Konventsioon naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta. – RT II 1995, 5, 31.</p> <p>Karistusseadustik. – RT I, 23.12.2014, 16.</p> <p>Kriminaalmenetluse seadustik. – RT I, 19.03.2015, 21.</p> <p>Ohvriabi seadus. – RT I, 15.03.2014, 24.</p> <p>Soolise võrdõiguslikkuse seadus. – RT I, 26.04.2013, 9.</p> <p>Tsiviilseadustiku üldosa seadus. – RT I, 13.03.2014, 103.</p> <p>Tunnistajakaitse seadus. – RT I, 29.06.2012, 46.</p> <p>Vangistusseadus. – RT I, 19.03.2015, 31.</p> <p>Võlaõigusseadus. – RT I, 11.04.2014, 13.</p>
27	SOOVITUSLIKUD ÕPPEMATERJALID	<p>S. Kaugia, I. Pettai, R. Narits. On the Need for Integrated System and Cooperation for Preventing and Combating Domestic Violence (Estonia`s experience). – International Journal of Humanities and Social Science, Vol 9, Nr 4, 2019.</p> <p>Justiitsministeerium. Justiitsminister allkirjastas Istanbuli konventsiooni. – Arvutivõrgus: http://www.just.ee/et/uudised/justiitsminister-allkirjastas-istanbuli-konventsiooni.</p> <p>Justiitsministeerium. Karistusõiguse revisjon. – Arvutivõrgus: http://www.just.ee/et/eesmargid-tegevused/kriminaalpoliitika/karistusõiguse-revisjon.</p>

		<p>Salla, J. jt. Karistushinnangud. Kokkuvõte Eesti elanike, politseinike, prokuröride ja kohtunike karistushinnangutest. Justiitsministeerium, Tartu Ülikool. 2014. – Arvutivõrgus: http://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/www.kriminaalpoliitika.ee/files/elfinder/dokumendid/karistushinnangud.pdf.</p> <p>Salla, J., Surva, L. Kriminaalpoliitika analüüs. – Pervägivallatsete retsidiivsus, nr 8/2012.</p> <p>Salla, J. Surva, L. Pervägivalla juhtumite menetluspraktika: 2010. Tallinn 2011. – Arvutivõrgus: http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=56017/Perev%E4givalla+menetluspraktika+anal%FC%FCs++Justiitsministeerium+2011+avalik.pdf.</p> <p>Pervägivallatsete retsidiivsus. 2011. Justiitsministeerium 2012. Arvutivõrgus: http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=57654/Perev%E4givallatsete+retsidiivsus.pdf</p> <p>P.N. Cohen. The family: diversity, inequality, and social change. New York, London, Norton 2015.</p> <p>Handbook of family theories: a content-based approach/ Ed. By M.A. Fine, F.D. Fincham. New York, London 2013.</p> <p>Responding to intimate partner violence and sexual violence against women: WHO clinical and policy guidelines. Geneva 2013.</p> <p>Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence. Geneva 2013.</p>
28	ISESEISEV TÖÖ (iseseisvate tööde loetelu ja juhised nende tegemiseks)	Iseseisev kirjanduse läbitöötamine ja seminarideks ettevalmistumine. Seminarideks ettevalmistumise küsimused ja vajalikud allikad esitatakse Moodles.

ÕPIVÄLJUNDITE HINDAMINE

29	HINDAMISMEETOD(ID) Kirjalik eksam või referaat	<p>HINDAMISKRITEERIUMID</p> <ul style="list-style-type: none"> - omab teadmisi lähisuhtevägivalla kui spetsiifilise vägivallavormi olemuse ja menetlemisraskuste kohta - orienteerub lähisuhtevägivalla menetlemisel aluseks olevates rahvusvahelistes ja siseriiklikes õigusaktides - on kursis tänapäevaste arengutega lähisuhtevägivalla õiguslikul käsitlemisel - teoreetilistele küsimustele vastamise korrektsus ja
----	---	--

		<p>ammendavus</p> <p>A – küsimustele hindamiskriteeriumite alusel silmapaistev vastamine, vastuse loov iseloom. Vastuses peegeldub üliõpilase lugemus ja arenenud silmaring ning oskus rakendada teoreetilisi teadmisi praktiliste probleemide lahendamisprotsessis.</p> <p>B – küsimustele hindamiskriteeriumite alusel ammandavate süsteemsete vastuste andmine. Vastustes võivad esineda ebaolulised ebatäpsused, mis puudutavad teadmisi, analüüsi- või sünteesi- või rakendamisoskust</p> <p>C – küsimustele hindamiskriteeriumite alusel heal tasemel vastamine, kuid vastuses esineb puudujääke süsteemsetes teadmistes ja oskuses end teadmiste edastamisel väljendada, samuti eksimusi analüüsi- või sünteesi- või rakendamisoskuses</p> <p>D – enamikule teoreetilistest küsimustest põhimõtteliselt õigete vastuste andmine, kuid seejuures sisaldab vastus mitmeid puudujääke ja eksimusi ja ebakindlust teadmistes, analüüsi- või sünteesi- või rakendamisoskuses</p> <p>E – teoreetilistele küsimustele pinnapealsete vastuste andmine. Vastuses sisalduvad olulised puudujäägid, suutmatus loovalt mõelda ja eksimused teadmistes, analüüsi- või sünteesi- või rakendamisoskuses ning primitiivne ja vigaderohke väljendusoskus.</p>
30	EKSAMILE/ ARVESTUSELE/ KORDUSEKSAMILE PÄÄSEMISE TINGIMUSED (tähtjad jms)	<p>Ainele registreerumine ja seminaride arvestuslik läbimine. Üliõpilasel on õigus valida, kas sooritada kirjalik eksam või kirjutada uurimisreferaat. Oma sellekohasest otsusest peab üliõpilane 2 nädala jooksul, arvestades õppetöö algusest, teavitama e-maili teel aine vastutavat õppejõudu. Uurimisreferaadi teemad esitatakse Moodles. Uurimisreferaat esitatakse aine vastutava õppejõu e-mailile hiljemalt 2 nädalat enne esimest eksamiaega.</p>
31	MINIMAALNE PUNKTIDE KOGUSUMMA EKSAMILE/ARVESTUSELE PÄÄSEMISEKS	-
32	LÕPLIKU HINDAMISE KUJUNEMINE	-
33	VÕLGNEVUSTE LIKVIDEERIMISE VÕIMALUSED	Korduseksam

5. P2OG.02.228 Lähisuhtevägivald tänapäevases õigusruumis (Moodle)

Photo by [Charl Folscher](#) on [Unsplash](#)

- [Teated õppijatele \(uudistefoorum\)](#)
- [Ainekava info P2OG.02.228 \(20/21 K PÕ\)URL](#)
- [Kursuse LSV Zoomi roomZoomi ruum](#)
- TAUST: 2020.a.perevägivald statistika

Klikides allpool olevale pildile saate tutvuda 2020.a. perevägivald statistikaga.

- KUNST: Flo Kasearu näitus "Elust välja lõigatud". 09.01–28.03.2021 Tallinna Kunstihoone.

Mis tegelikult toimub suletud uste taga? Miks on tänaval turvalisem kui kodus? Kuidas õigustab oma tegusid iga neljas vägivallatsejast Eesti mees? Kuidas vägivaldada enda ümber ära tunda ja selle vastu abi saada?

Tallinna Kunstihoones on valminud meie kaasaegse kunsti ühe olulisema looja Flo Kasearu seni suurim isikunäitus „Elust välja lõigatud“, mis keskendub naiste vastu suunatud koduvägivald kui ühiskonda lõhkuvat ja ränkade mõjudega sotsiaalse probleemi mõtestamisele.

Flo Kasearu kunst on mänguline, väljakutsuv ja kontseptuaalne. Oma loomingus ühiskonnaolusid laiemalt uuriv kunstnik on viimastel aastatel tähelepanu juhtinud just naiste rollile. „Elust välja lõigatud“, Kasearu seni suurim isikunäitus on pika protsessi tulemus. Kaua maha vaikitud ja tabuks peetud probleemid on Eestis viimastel aastatel aina rohkem avalikult räägitud, siiski on see endiselt terav.

Näituse arvustused:

[Katrín Kivimaa. Koduvägivaldast kaasaegse kunsti keeles](#)

[Johannes Saar. Vägivalla traditsioon ja traditsiooniline peremudel](#)

- [Loov ülesanne: külasta kunstinäitust \(võimalik ka virtuaalselt\) !](#)
- 1. Teema. Võrdsuspõhiõigused kui rahvusvahelise õiguse, EL õiguse ja siseriikliku õiguskorra üks peamisi väärtusi

Lektor: Prof. Raul Narits

- 1.1. Võrdsuspõhiõiguste loomusest ja sätestustest rahvusvahelises õiguses, EL õiguses ja Eesti põhiseadusloos
- 1.2. Võrdsuspõhiõiguste originaarsest ja aktsessoorsest kohaldamisest
- 1.3. Eesti õiguskorra suundumustest lähisuhtevägivalla positiveerimisel

- [1. Teema. Võrdsuspõhiõigused kui rahvusvahelise õiguse, EL õiguse ja siseriikliku õiguskorra üks peamisi väärtusiURL](#)

Prof. Raul Narits

- [R. Narits. Põhiõigused Eesti Vabariigi põhiseaduses \(õigusriiklikud lahendumustrid saavad alguse ja juriidilise aluse põhiseadusest\)Fail](#)

- [Naritsa loengu ülesanne](#)
- 2. Teema. Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise (e Istanbuli) konventsioon ja sellest tulenevad nõuded Eestile

Lektor: Katre Luhamaa

- 2.1. Naistevastast soolist vägivalda käsitlevad rahvusvahelised dokumendid enne Istanbuli konventsiooni
- 2.2. Istanbuli konventsiooni kontekst ja roll
- 2.3. Konventsiooni sisu ja struktuur
- 2.4. Konventsioon ja sugupooled
- 2.5. Konventsiooni liikmesriigid ja konventsiooni mõjust liikmesriikide õiguslikule regulatsioonile

- [Teema 2: ülesanne](#)
- [K.Luhamaa loeng 23.02.2021URL](#)
- 3. Teema - Sooline võrdõiguslikkus

02.03.2021

Külalislektor: Kristina Luht, Sotsiaalministeerium

Sotsiaalministeeriumi võrdsuspoliitikate osakonna ohvriabi poliitika juht Kristiina Luht

Foto: Andres Putting

- [Vägivallatseja liik ohvri soo järgi \(Eesti\)Pildialbum](#)
- [Loengu videosalvestus: K. Luht 02.03.2021URL](#)
- [3. loengu ülesanneTest](#)
- 4. Teema: Eakate vastu suunatud vägivald

Külalislektor: Pille Tsopp-Pagan, Naiste Tugi- ja Teabekeskuse tegevjuht

09.03.2021

Foto: Naiste Tugi- ja Teabekeskuse veebileht

- [Loengu salvestus. P. Tsopp-Pagan. Eakate vastu suunatud vägivald](#)[URL](#)
09.03.2021
- [Analüütiline raport eakate naiste vastu suunatud vägivallast, sh poliitikate soovitused \(inglise keeles\)](#)[URL](#)
- [Krista Kiin. Terror eakate kallal: Täiskasvanud lapsed röövivad vanemate raha ja tervise](#)[URL](#)
- [Ülesanne 4](#)
- [Ülesanne: üks küsimus menetlejale ja/või prokurörile](#)[Foorum](#)
Lähtudes seni kuulnud teemadest, esitage küsimust menetlejale ja/või prokurörile. Postitage see küsimus foorumisse.
- 5. Teema: Lapsed lähisuhtevägivalla ohvritena, vägivalla tagajärjed, lähisuhtevägivalla ennetamise ja tõkestamise meetmed

16.03.2021

Lektor: Judit Strömpl, TÜ Ühiskonnateaduste instituut, Sotsiaaltöö uuringute kaasprofessor

Tunnis vaatame koos:

[Angry man \(with Eng. subtitles\)](#)

- [Loengu salidid](#)[Fail](#)
- [Loengu video: J.Strömpl. Lapsed LSV ohvritena](#)[URL](#)
- [Ülesanne 5](#)
- 6. Teema: Lähisuhtevägivald karistusõiguse esemena. Lähisuhtevägivalla ennetamise ja lahendamise siseriiklikust praktikast

23.03.2021

Riigiprokurör Karin Talviste

«Lähisuhtevägivald on üks nendest kuritegudest, mis puudutab inimest kõige lähemalt, sest enamasti toimub see koduseinte vahel, kus peaksime saama tunda end kõige turvalisemalt. Igal inimesel, nii täiskasvanul kui ka lapsel, on õigus elada vägivallavaba elu. Usun, et saame inimesi aidata, kui oleme kiired ja efektiivsed. Minu eesmärk saabki olema üle Eesti parima praktika kogumine ja rakendamine,» Karin Talviste (Postimees 01.07.2019).

Pärnu politseijaoskonna juht

„Üllar Küti kogemused ennetustöös ja mitu edukalt juhitud projekti on muljet avaldavad. Viimane hea näide Pärnus on lähisuhtevägivalla pilootprojekti juhtimine,“ rääkis Kõplase. „Näen, et tal on pealehakkamist ja tahet kogukonna turvalisuse heaks palju ära teha. Kahtlemata on ta oma ala professionaal, oskuslik suhtleja ja abivalmis kolleeg.“ Lääne prefekt Kaido Kõplase (Pärnu postimees, 11.03.2019)

- [Loengu videosalvestis: LSV karistusõiguse esemenaURL](#)

K.Talviste ja Ü.Kütt

- [Kehaline väärkohtlemine lähisuhtes: menetlus- ja karistuspraktikaFail](#)

- [Prokuratuuri aastaraamat 2020: PervägivaldURL](#)

- [Ülesanne 6. LSV juhtumite menetlemine](#)

Lähtudes 23.03.2021 loengust ja LSV menetluspraktika analüüsist, millised on teie alvates LSV juhtumite menetlemise (registreerimisest süüdimõistmiseni) kitsaskohad? Põhjendage. Vastust (ca 500 sõna) palun esitage onlain tekstina, mitte failina.

- 7. Teema: Lähisuhtevägivald tõkestamise ja ennetamise olulisemad meetmed (SKA Ohvriabi)

30.03.2021

Anne Klaar, SKA Ohvriabi, MARAC juhtumikorralduse koordinaator

Virve Kass, SKA Ohvriabi nõunik (LSV)

- [Uusmaa jt. \(2020\) Elude päästmine võrgustikutöös MARACi abil. Ajakiri Sotsiaaltöö 2020-3URL](#)

Lähisuhtevägivald tõttu hukub Eestis inimesi igal aastal. Ainuüksi 2020. aasta esimesel poolel on vägivaldse lähisuhte tõttu hukkunud üheksa inimest. MARACi võrgustikutöö eesmärk on tagada kõrge riskiga vägivallajuhtumite korral kannatanu turvalisus.

- [MARAC-i mudelURL](#)

- [Loengu videosalvestis. Virve Kass ja Anne Klaar SKA OhvriabistURL](#)

30.03.2021

- [Ülesanne 7.](#)

Mis on MARAC? Tooge välja selle lähenemisviisi positiivsed/negatiivsed küljed. Miks seda meetodikat iga LSV juhtumi puhul kasutada ei saa?

- 8. Teema: Lähisuhtevägivald eraõiguse esemena.

06.04.2021

Lektor: Tambet Laasik

Tambet Laasik, vandeadvokaat

"Eestis on õiguspoliitiliselt otsustatud, et lepitusmenetlust kasutatakse just perevägivalla juhtumite puhul, hoolimata sellest, et puudub ühene seisukoht, kas see on üldse lubatav ning paljudel hinnangutel peaks see ebavõrdsete võimuvahekordade tõttu olema välistatud", kirjutab Tambet Laasik. (ERR, 15.04.2020)

- [8. loengu videosalvestis. Tambet Laasik. LSV eraõiguse esemenaURL](#)
- [Tambet Laasik: Leppimise kriitikaURL](#)
- [Värv ja Mikk \(20021\) Tsiiviilõiguslik lähenemiskeeld.URL](#)
- [8. teema loengu slaididFail](#)
- [Ülesanne 8.Foorum](#)
- 9. Taastava õiguse võimalused lähisuhtevägivalla ennetamisel ja lahendamisel.

13.04.2021

Annegrete Johanson, SKA Ohvriabi TÕ teenuse juht

- [Perelepitus ja Taastav õigusURL](#)
Ann Lind-Liiberg, perelepituse teenuse juht, SKA Lastekaitse osakond
Annegrete Johanson, teenuse juht (taastav õigus ja lepitus), SKA Ohvriabi
- [Valma, Surva ja Hääl. Lepitusmenetlus perevaidlustes. Juridica I/2014URL](#)

- Ülesanne 9. Lepitus - Jah või ei?

Mida te arvate lepituse/vahendamise eri vormide sobivuse kohta LSV juhtumite puhul? Argumenteerige.

- Lisaloeng 20.04.2021 - jääb ära, uus aeg 26.04 kell 11-12.30

Haini Tammeoks

President Kersti Kaljulaid ja toonane justiitsminister Raivo Aeg tunnustasid 2019. aastal Haini Tammeoksa (sellal Ilonen) panuse eest vägivallaennetusse.

FOTO: Eero Vabamägi/Postimees

Haini Tammeoks on kunagise abikaasaga kohut käinud umbkaudu niisama kaua, kui kestis nende kooselu, milles naisel tuli taluda löömist, söimamist, tõukamist, kägistamist, juustest tõmbamist, jalahoope. Elu Rootsi kodanikust abikaasaga iseloomustas totaalne kontroll.

Haini räägib meile oma kogemustest kohtumenetluses kannatanu rollis.

Kuna vestlus oli väga isiklikel teemadel, siis seda ei salvestatud.